

Postbus 6028
3503 PA Utrecht
(030) 303 85 90
info@smpr.nl
smpr.nl

Jaarverslag 2019

In SMPR werken samen:
Protestantse Kerk in Nederland
Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland
Oud-Katholieke Kerk van Nederland
Remonstrantse Broederschap
Algemene Doopsgezinde Sociëteit
Evangelische Broedergemeente
Apostolisch Genootschap
Zevende-dags Adventisten
Leger des Heils

1. Inleiding

'23 jaar voor *seksueel roofdier* Weinstein! Dat was de kop boven een artikel in *Trouw* op donderdag 12 maart 2020. De eens zo machtige filmproducent is na de enorme publiekscampagne #MeToo en een intensieve rechtsgang veroordeeld voor aanranding en verkrachting van een productie-assistente in 2006 en een actrice in 2013.

Ik dacht terug aan een vrije discussie over #MeToo die we hadden op een van de IBO-vergaderingen. We kwamen er al snel achter dat het te simpel is om te denken dat het probleem ontstaat doordat grote sterke mannen die hun driften niet de baas zijn zich storten op arme weerloze vrouwen. De vele geanonimiseerde casussen die onze coördinator Lenny van den Brink op de vergadering laat passeren geven het beeld dat daders vaak juist heel aardige mensen zijn en dat benadeelden zich vaak schamen dat ze niet op tijd in de gaten hadden wat er aan de hand was. Seksueel misbruik is vooral machtsmisbruik, zo weten we inmiddels, maar opnieuw is het beeld te simpel dat er een aantal - mannelijke - personen is dat zich wellustig wentelt in hun machtspositie en daar openlijk misbruik van maakt, omdat niemand tegen hen durft op te treden. We hebben gezien dat er sprake is van machtsstructuren waar - inderdaad - sommige mensen misbruik van maken, maar wat maatschappelijk lijkt te worden geaccepteerd en waarvan niet gezien wordt dat het fout is.

Het IBO ziet het als een afgeleide verantwoordelijkheid om van tijd tot tijd dit soort lastige inzichten bespreekbaar te maken voor een wat breder publiek, om zo verder te werken aan bekendheid van de problematiek van misbruik in de kerk en daardoor te werken aan preventie. De eerste taak van het IBO blijft het toezien op het werk dat binnen SMPR gebeurt door vertrouwenspersonen en gemeentebegeleiders, onder aansturing van de coördinator.

Deze twee sporen dienen elkaar te versterken. Bij de bespreking van het concrete werk van SMPR zoeken we naar verbanden, diepere oorzaken en mogelijkheden om ook in opleidingen en bijscholing aandacht te schenken aan structuren die misbruik in de hand werken. Tegelijk houden de concrete gevallen ons ook bij de les als we een studiedag over bijvoorbeeld macht in de kerk organiseren: de uitkomst van zo'n dag moet wel praktisch nut hebben voor de kerk.

Ik hoop dat u als lezer ook op die manier naar dit jaarverslag kijkt: wat kan ik hiermee in mijn eigen kerkelijke omgeving?

Age Kramer, voorzitter IBO

2. Het interkerkelijk bestuurlijk overleg (IBO-SMPR)

2.1 Algemeen

Het IBO-SMPR heeft in 2019 drie keer vergaderd. De rapportages van de coördinator zijn een vast onderdeel van de agenda. Daarnaast was er in 2019 met name aandacht voor het nieuwe beleidsplan, de vernieuwing van de website, de toetreding van het Apostolisch Genootschap, de herformulering van het samenwerkingsconvenant en de studiedagen.

2.2 Aansluiting Apostolisch Genootschap

Het Apostolisch Genootschap heeft zich in 2019 bij SMPR aangesloten. Een mooie ontwikkeling. Het kerkgenootschap werkt momenteel aan een klachtenprocedure.

Met het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap zijn gesprekken gaande over aansluiting.

2.3 Herziening convenant

De gesprekken met het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap en het Apostolisch Genootschap waren aanleiding om de tekst van het convenant te actualiseren. De herziene tekst is in 2019 vastgesteld. In 2020 zullen de in SMPR samenwerkende kerkgenootschappen deze ondertekenen.

2.4 De samenstelling van het IBO

Corrie Jongejans van het kerkgenootschap van het Leger des Heils nam in 2019 afscheid. Zij is opgevolgd door Irma van der Zee. Het nieuw toegetreden Apostolisch Genootschap laat zich vertegenwoordigen door Eric-Jan Willekers.

De samenstelling van het IBO per 31 december 2019 was daarmee als volgt:

- Dorette van Houten, namens de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland
- Age Kramer, namens de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, voorzitter
- Gloria-Jeanne de Meijer, namens de Remonstrantse Broederschap
- Machteld Stam, namens de Algemene Doopsgezinde Sociëteit
- Christine Welschen, namens de Evangelische Broedergemeente
- Heleen Zorgdrager, namens de Protestantse Kerk, vice-voorzitter
- Niek Brunsveld, namens de Protestantse Kerk, vertrouwenspersoon
- Harm Dane, namens de Protestantse Kerk
- Martje van der Heijden, namens de Lutherse Synode in de Protestantse Kerk
- Eric-Jan Willekers, namens het Apostolisch Genootschap
- Irma van der Zee, namens het kerkgenootschap van het Leger des Heils
- Madelon Comvalius, namens de Zevende-dags Adventisten
- Els Deenen, gemeentebegeleider, adviseur
- Lenny van den Brink, coördinator
- Stéphanie Héman, notulen

3. Het werk van SMPR

SMPR werkt aan een veilige kerk voor iedereen. Seksueel misbruik in pastorale en gezagsrelaties is onaanvaardbaar. SMPR is een veilige plek voor mensen die seksueel misbruik ervaren hebben, voor degenen die bij hen betrokken zijn en voor de betrokken gemeenten en parochies.

SMPR werkt aan de volgende doelstellingen:

- 1 Professioneel handelen
- 2 Vergroten van bekendheid
- 3 Kennis delen
- 4 Naar een rechtvaardige kerk
- 5 Naar een veilige kerk

4. Wat is in 2019 bereikt?

Algemeen

In 2019 heeft het IBO samen met de coördinator gewerkt aan een nieuw beleidsplan voor de periode 2020-2023. Terugkijkend op de vorige plannen was de conclusie dat er een professionaliseringslag is geslagen en dat SMPR nu kan focussen op meer voorlichting in de aangesloten kerkgenootschappen, het op peil houden van het aantal vertrouwenspersonen en gemeentebegeleiders, en nazorg aan slachtoffers.

Ook is gewerkt aan de sollicitatieprocedure voor een nieuwe coördinator nu de huidige coördinator, Lenny van den Brink, medio 2020 stopt in verband met haar pensionering.

4.1 Professioneel handelen

4.1.1 De begeleiding

Negen mensen zijn in 2019 in contact gebracht met een vertrouwenspersoon. Vier begeleidingen door vertrouwenspersonen komen voort uit eerdere jaren. De gesprekken met de vertrouwenspersonen leiden ertoe dat melders zich in staat gaan voelen om stappen te zetten. Welke dat zijn is voor iedereen verschillend. Soms is dat het indienen van een klacht, soms met anderen samen een gesprek aangaan met degene over wie de melding gaat, soms berusten in de situatie, soms een stap naar de politie.

In zes gemeenten is gemeentebegeleiding begonnen. Een zevende begeleiding komt voort uit een eerder gemelde situatie.

4.1.2 Intervisie en overleg

Alle vertrouwenspersonen en gemeentebegeleiders zijn, onder leiding van de coördinator, driemaal bijeengekomen voor intervisie, uitwisseling van informatie en advisering aan het IBO. Tijdens de begeleiding is er nauw contact tussen de gemeentebegeleiders en de coördinator en de vertrouwenspersonen met de coördinator. Gemeentebegeleiders en vertrouwenspersonen hebben in de regel geen onderling contact over een casus, omdat dit in de ogen van de melders en stuurgroepen afbreuk kan doen aan hun objectiviteit en betrouwbaarheid. De communicatie gaat via de coördinator.

In de begeleidingssituaties zijn, wanneer dat nodig en procedureel toegestaan was, contacten gelegd met professionals uit de dienstenorganisatie en met colleges en commissies van de kerken.

4.1.3 Voorbereiding opleiding voor nieuwe gemeentebegeleiders en vertrouwenspersonen

Als uitwerking van een van de beleidsvoornemens in het nieuwe beleidsplan hebben IBO-lid Heleen Zorgdrager en de coördinator een opleiding voor nieuwe gemeentebegeleiders en vertrouwenspersonen opgezet. De werving is in 2019 gestart. De opleiding zal in maart 2020 beginnen.

4.1.4 Uitbreiding werkmappen voor vertrouwenspersonen

Aan de werkmappen voor de vertrouwenspersonen en gemeentebegeleiders is een handreiking toegevoegd over vergeving. De handreiking benadrukt dat vergeving in de fase van begeleiding nauwelijks aan de

orde kan zijn en dat de eerste voorwaarde daarvoor oprecht berouw bij de dader is. En dan nog is het de vraag of de benadeelde tot vergeving in staat is. Deze handreiking is een resultaat van de studiedag over vergeving in 2018.

4.2 Vergroten van bekendheid

4.2.1 Vernieuwing van de website

De website was aan vernieuwing toe, zowel inhoudelijk als qua techniek en vormgeving. Met hulp van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk en inzet van twee IBO-leden, de webmaster en de coördinator is gewerkt aan de nieuwe opzet. Naar verwachting zal de vernieuwde website begin april 2020 worden gelanceerd.

4.2.2 Plaatselijke vertrouwenspersonen

Er zijn nog geen cijfers voorhanden, maar duidelijk is wel dat steeds meer plaatselijke gemeenten eigen vertrouwenspersonen benoemen. Dit is een goede ontwikkeling, want het verlaagt de drempel om een melding te doen, of advies of hulp te vragen. Deze trend is bij SMPR merkbaar. Er kwamen in 2019, buiten de onder punt 5 genoemde contacten, naar schatting 25 vragen van plaatselijke vertrouwenspersonen bij de coördinator. Zij kan met hen sparren, meedenken, adviseren of doorverwijzen.

4.3 Kennis delen

4.3.1 Samenwerking van de meldpunten

De coördinatoren van SMPR, SEM (Stichting Evangelisch Meldpunt), het Meldpunt Misbruik (van de kleinere confessionele kerken) en het Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag (van de Rooms-Katholieke Kerk) hebben regelmatig contact gehad. Informatie is uitgewisseld, ervaringen en kennis zijn gedeeld, enkele cases zijn anoniem besproken. We werken samen om de website www.eenveiligkerk.nl in te richten als portal voor het ontsluiten van beschikbare informatie. Het gaat hierbij om informatie voor mensen die grensoverschrijdend gedrag hebben ervaren en voor kerkbesturen die preventiebeleid willen opzetten. In 2019 heeft Tear zich bij dit initiatief aangesloten om te werken aan campagnes die publieke aandacht voor veiligheid in de kerken gaan vragen.

4.3.2 Aandacht voor SMPR in de aangesloten kerken

In het in 2019 geformuleerde beleidsplan 2020-2023 is opgenomen dat de IBO-leden in hun kerkgenootschap structureel aandacht vragen voor de thema's die bij SMPR aan de orde zijn. Daaronder valt het bekend maken en houden van het meldpunt bij de kerkleden en het werken aan preventiebeleid. In 2019 is daarmee een begin gemaakt.

4.4 Naar een rechtvaardige kerk

4.4.1 Indiening klachten

Er zijn in 2019 twee klachten in een klachtencommissie behandeld. Ze waren alle twee in 2019 ingediend. Op één klacht volgde een vermaning. Op de tweede klacht volgde schorsing voor onbepaalde tijd en losmaking van de gemeente. Er is in deze zaak hoger beroep ingediend, waarop de uitspraak naar verwachting in 2020 volgt.

4.4.2 Werk aan de schuilplaats!

In 2019 was het 20 jaar geleden dat de synodes van de kerken die waren opgegaan in de Protestantse Kerk in Nederland gezamenlijk de nota 'Schiuilplaats in de wildernis?' aannamen. De nota bepaalde het beleid rond seksueel misbruik in het pastoraat. Ook toen was er al interkerkelijke samenwerking en waren er gezamenlijke meldpunten. De evaluatie heeft op de novembersynode van de Protestantse Kerk geleid tot tien verbeterpunten, waaronder verbetering van de kerkelijke procedure na het indienen van een klacht en evaluatie van de daderprotocollen. Opnieuw is bevestigd dat seksueel misbruik zonde is, kwaad in Gods ogen en onrecht tegenover de medemens. En dat de kerk onomwonden dient te kiezen voor de slachtoffers van seksueel misbruik.

4.5 Naar een veilige kerk

4.5.1 Nazorg

Nazorg aan slachtoffers en lotgenotencontact gebeurt via de themadagen van VPSG (Stichting voor advies en ondersteuning bij vragen rond seksueel geweld, godsdienst en zingeving), die via SMPR-kanalen ook aan de contacten van SMPR worden aangeboden. In 2019 heeft SMPR bij de aangesloten kerken specifiek aandacht gevraagd voor de pastorale zorg aan slachtoffers van seksueel misbruik, incest en huiselijk geweld. In de Protestantse Kerk is dat in november als besluit opgenomen na evaluatie van 20 jaar kerkelijk beleid rond seksueel misbruik.

4.5.2 Studiedag over pastorale zorg aan slachtoffers

Op 29 oktober was er op de PTHU een studiedag van SMPR, VPSG en PTHU over pastorale zorg aan slachtoffers onder de titel 'Samen door de woestijn - pastorale wegen naar heelwording na seksueel misbruik'. De opkomst was groter dan ooit, ruim 70 mensen, vooral begeleiders van benadeelden. In de lezing en in workshops is ingegaan op welke manier benadeelden kunnen worden bijgestaan in hun zoektocht naar heling.

4.5.3 Werk aan de schuilplaats!

Op de onder 4.4.2 genoemde synodevergadering van de Protestantse Kerk is ook besloten dat de kerk een veilige ruimte moet zijn voor benadeelden, en dat gewerkt moet worden aan een cultuur van

openheid binnen de kerk. Dit opdat slachtoffers van seksueel misbruik in pastorale relaties en slachtoffers van incest en ander seksueel geweld ervaren dat zij gekend en erkend worden, met inbegrip van het formuleren van aanwijzingen voor nazorg van slachtoffers. Dit besluit is een steun in de rug voor de andere bij SMPR aangesloten kerkgenootschappen.

5. Meldingen en begeleidingen in 2019

Negen mensen zijn in 2019 in contact gebracht met een vertrouwenspersoon. Vier begeleidingen door vertrouwenspersonen komen voort uit eerdere jaren. De gesprekken met de vertrouwenspersonen leiden ertoe dat melders zich in staat gaan voelen om stappen te zetten. Welke dat zijn is voor iedereen verschillend. Soms is dat het indienen van een klacht, soms met anderen samen een gesprek met degene over wie de melding gaat, soms berusten in de situatie, soms een stap naar de politie.

In zes situaties is er gemeentebegeleiding gestart. Eén begeleiding komt voort uit een in een eerder jaar gemelde situatie. Er zijn in 2019 twee klachten in een klachtencommissie behandeld. Ze waren alle twee in 2019 ingediend. Op één klacht volgde een vermaning. Op de tweede klacht volgde schorsing voor onbepaalde tijd en losmaking van de gemeente. Er is in deze zaak hoger beroep ingediend, waarop de uitspraak nog moet volgen.

De vragen in de laatste kolom zijn divers. Een aantal gaat over grensoverschrijdend gedrag door een gemeentelid, andere gaan over huiselijk geweld en incest. Ook kwamen er drie vragen over daders die een prominente plaats in de kerk blijven innemen. Dit is voor het slachtoffer onverteerbaar, terwijl het indienen van een klacht tegen hen ook niet op te brengen is. Naast deze vragen komen er opvallend veel vragen van plaatselijke vertrouwenspersonen. Het benoemen van plaatselijke vertrouwenspersonen wordt in gemeenten gebruikelijker. Logisch en ook fijn dat zij de weg naar de expertise van SMPR weten te vinden.

Aantal meldingen, begeleidingen en overige vragen in de periode 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuwe meldingen van seksueel misbruik in een pastorale of gezagsrelatie	9	5	13	12	17
Begeleidingen door vertrouwenspersonen	5	5	8	7	13
Gemeentebegeleidingen	2	2	1	2	7
Ingediende klachten (zoals bekend bij SMPR)	2	0	1	6	3
Overige gerelateerde vragen	30	21	25	18	17